

nam je žal tem bolj, ker smo uverjeni, da je imel dovolj prirojene šegavosti in dovtipnosti in da mu ni bilo treba sezati po takem nadomestilu prave soli in nepokvarjenega humorja.

Izvestno nam je g. izdajatelj ustregel, da je nedovršeni »Ježi« dodal konec po prvi izdaji z leta 1854. Ali umestneje bi bilo, da bi bil dal natisniti najprej vso »Ježo« po prvi izdaji in pridél kot dodatek preosnutek z leta 1861. Zakaj v prvotni obliki je »Ježa« celoten umotvor, do katerega imajo naročniki Levstikovih del tem večjo pravico, ker prve izdaje že ni dobiti.

(Dalje prihodnjič.)

V. Bežek.

VI.

Slavjanskoe obozrénije.

Istoriko-literaturnyj i političeskij žurnal. St. Peterburg. Redaktor-izdatelj A. Budilovič.

Strašilo panslavizma plaši ves svet in zabavlja tudi nekatere nedvedne Slované; ali kaj vidite, če se ozirate po občeslovanskih podjetjih? Pri Čehih, ki so bili v našo dobo v slovanskem vprašanji vedno najbolj napredni, izdajal je E. Jelínek v letih 1881.—1887. dobro uredovani »Slovanský sborník«, ali ker tako močen založnik, kakor je J. Otto, ni hotel dalje trpeti škode, moral ga je opustiti. Že leta 1877. so osnovali nekateri praški knjigotrgovski pomočniki »Slovanský katalog bibliografický« (nadpisi so bili tudi francoski) z velikimi žrtvami, ali tudi ti so morali končati s petim letnikom. Torej niti tako koristna in potrebna kulturna podjetja se ne morejo držati. Ali kakor navadno, lahko bi se reklo: Čehi so majhen narod in sploh niso zato, da bi igrali v slovanstvu prvo vlogo v čemkoli. Pojdimo tedaj k Rusom! Dogodki na Balkanu in rusko-turška vojska so vzbudili pri njih večje zanimanje za Slovanstvo, ali tudi le za trenutek. Peterburško »Slavjanskoe blagotvoriteljnoe občestvo« je izdalo tri knjige »Slavjanskega sbornika« (leta 1875.—77.), moskovsko dva zvezka zbornika »Rodnoe plemja« leta 1877.; v Kijevu je začel izhajati leta 1876. »Slavjanskij Ežegodnik«, najprej ko koledar, potem ko popularno-znanstveni zbornik in zborniček, ali leta 1884. je zaspal tudi ta.

Sreče po takem slovanstvu nima tudi na Ruskem, v veliki in mogočni državi, za katero bi morala biti slovanska vprašanja vendar važna. Mislil bi tudi človek, da so mnogoštevilni ruski vseučiliški profesorji slovanske zgodovine in »slavjanskich narěčij« že vzgojili pokolenje, ki bi se več zanimalo za svoje brate. In kaj je z onimi »slavjanofili«? Ti nosijo vendar tako lepo ime in vsaj oni morajo biti pravi prijatelji vseh Slovanov in imajo gotovo tudi veliko veljavo v ruskem narodu.

Žal, da ni mōči potrditi nī tega nī drugega. V svojo dobo so bili slavjanofili res velika strańka, ki je imela tudi velike zasluge za ruski duševni život, ali od Slovanov ni dobila niti imena. Ruski narod do konca 18. stoletja ni pisal v svojem narodnem jeziku, ampak v »slavjanskem«, t. j. v cerkveni ali staroslovenščini, preobraženi in pomešani z ruščino. Ko so Karamzin in nasledniki začeli uvajati čisto narodno ruščino, vzdignili so se zagovorniki starega častitega jezika, njim na čelu predsednik »rosijske akademije«, admiral Šiškov, proti takemu brezbožnemu početju in zahtevali, naj vsaj višjim potrebam rabi le »slavjanskij jazyk« ter so zaradi svojega »slavjanomudrija« dobili priimek »slavjanofily«. Te nazadnjaške življe so sicer premagali Puškin in drugi pisatelji, ali izcimila se je potem iz njih nova stranka.

Romantika je bila namreč kakor vsako evropsko gibanje presajena tudi na Rusko. Seveda so Rusi slavili svojo narodnost in so navdušenje nemških romantikov za srednoveški katoliški mysticizem nadomestili z veličanjem pravoslavja. Vlada sama je porabila te ideje za reakcionarne namene, in minister narodne prosvete grof Uvarov je v začetku tridesetih let sestavil rusko trojico: samodržavije (absolutizem in avtokratizem), pravoslavije in narodnost (seveda »oficijalno«, kakeršna je bila vladi ljuba). V štiridesetih letih je bilo posebno v Moskvi živahno duševno gibanje. Na eni strani so uvajali in zagovarjali »zapadniki« napredne modernoevropske ideje, na drugi so se borili proti njim »slavjanofily« v imeni omenjene trojice. Ne sme se pa reči, da so bili Chomjakov, Kirejevski, Samarini, Aksakovi in prvi ruski slavisti vladini pristaši, nasprotno, bili so možjé iskrenih in samostalnih prepričanj, kateri so delali vladi mnogo neprijetnosti, ker so šli dalje od nje in hoteli, naj se Rusija vrne »domoj«, (domov) t. j. v Moskvo in v dobo do Petra Velikega, kar seveda peterburški nemškoruski birokraciji ni moglo biti po godi. Ravno tako je sam car Nikolaj proglasil za »norost« novo točko slavjanofilskega programa, zedinjenje vseh Slovanov pod ruskim žezlom. Slavjanofili so si namreč tudi Heglov nauk o apostolstvu nemškega naroda prikrojili po svojem za ruski narod in njega državo, in pri tem so jim prišle na pomoč misli Kollárja ter českih in jugoslovanskih učenjakov. Spoznavanju ruske narodnosti, posebno nje narodnega pesništva, prineslo je to gibanje obilnega sadú, ali rodilo je tudi marsikaj smešnega in pretirane. Z rusko narodnostjo in slovanstvom so se bavili tudi ljudje brez predvzetih misli proti »gnilemu zapadu«, in ni bilo težko pobijati slavjanofilov na vsakem koraku. Daljši razvitek ruskega življenja in mišljenja je dal tudi slavjanofilom druge posle in jih je sčasoma potisnil na stran; le rusko-turška vojska jim je dala priliko k službam svoji domovini, ali skoro se je pokazalo, da ruskih državnikov in diplomatov in ruskega naroda niso

dobro pripravili za važno slovansko vprašanje; sledilo je razočarovanje za razočarovanjem z »bratuškami«, in danes je došlo do tega, da mnogo jako omikanih in iskrenih Rusov o »prokljatom slavjanskem voprosě« neče niti slišati.

Sreča torej ni bila za slovanstvo, da si ga je najela za svoje namene stranka, ki je vedno, dasi nehoté in nevedé, služila reakciji, ljubila mistično sredovečno temo, hvalila kmetavsko prvobitnost in ni hodila po zemlji, ampak po zračnih višinah, posebno pri političnih vprašanjih. Naposled je izgubilo slavjanofilstvo še one simpatične patriarhalne črte, ki so ga krasile v starodavni Moskvi; vlada je namreč po berlinskem kongresu razpustila tamošnji »Slavjanskij blagotvoritelnyj komitet«, ker je Aksakov preostro sodil delo njene diplomatske modrosti, moskovski stebri so pomrli, in tako se je izpremenilo peterburško »Slavjanskoe blagotvoritelnoe občestvo« z nekaterimi generali, činovniki, popi in raznimi emigranti v ognjišče »neoslavjanofilstva«, kakor so ga po pravici krstili njega protivniki. Dejanski predstavljajo slavjanofili danes le peščico brezvplivnih ljudi, ali še ti niso zložni. Najlepši dokaz temu so podali svetu leta 1888., ko so iztisnili iz društva in od uredništva svojega glasila »Slavjanskija Izvěstija« svojega najbolj učenega, nadarjenega in duhovitega člana, Vladimira Ivanoviča Lamanškega. Res jim je dal profesor Lamanski navidezen povod k temu, ker je v nekem članku pošiljal Čehe in tudi nas Slovence in vsaj zapadne Hrvate v Nemčijo, kjer bi bili mi po njegovem mnenju odlična podpora berlinskemu »centru«. Ali tako čudno slovanski in nelogični so bili vedno politični in drugi nauki slavjanofilov! Oskromni mesečnik »Slavjanskija Izvěstija« se je izpremenil v tednik šovinističnih fraz, ali še to ni pomagalo, in umrl je koncem leta 1891. od gmotne in duševne sušice.

To priliko je porabil A. Budilovič, ki je ravnokar odslužil svoja profesorska leta v Varšavi, torej v mestu, kjer se čustva slovanskega bratstva ne morejo razvijati normalno, da začne izdajati nov mesečnik »Slavjanskoe Obozrénie« z obširnejšim in tudi bolj znanostnim programom. Veselo so ga vzprejeli po deželah slovanskih in ga hvalisali čez mero; skoro pa se je oglasila tudi trezna kritika. »Věstnik Evropy«, prvi ruski mesečnik, piše n. pr. v aprilskem zvezku, str. 870. takó-le: »Z umevno radovednostjo smo prečitali izšli dve knjižici novega slovanskega časopisa prof. A. S. Budiloviča in odnesli žal le žalosten in deloma potlačujoč vtis (liše smutnoe i otčasti tjağostnoe vpečatljénie). Razložek nove izdaje od prejšnjih »Izvěstij« je le v zunanji učenosti nekaterih člankov, v večji teži in temnosti izlaganja, v geografičnem preoblačenju kakor n. pr. v prekrščevanju »Avstro-Vengrije«¹⁾ v »Avstro-Ugrijo«, in v rabi slavjanskih (t. j. cerkvenoslavjanskih) obratov

¹⁾ V ruščini se rabi danes ta po poljskem Węgry posneta oblika; prava ruska, ki je bila navadna v staro dobo, glasila bi se Ugry (gen. Ugor).

in izrazov, malo umevnih ruskemu čitatelju. Z najboljšim ruskim jezikom je napisan članek enega Slovana, Svetozara Hurbana-Vajanskega, o grofu Levu Tolstem; ostalo je večinoma temno in pretencijozno.«

Kakor vidite, rezka kritika! Iz novega mesečnika, ki bi hotel obrusiti vse Slovane in še druge narode, ne morete se niti ruščine učiti. In kaj naj rečemo o vsebini? Poslušajmo dalje: »Nedostatek logike je vedno sestavljal karakteristično črto našega slavjanofilstva — če pri tem sploh ni bilo licemerstva in lažnivosti.« Kaj pomenijo te besede in prejšnje očitane pretencijoznosti, to spoznamo takoj, ako vzamemo n. pr. ime vsega onega sveta, kateremu bi slavjanofili radi zapovedovali. V programnem članku prof. Budiloviča beremo izraze »greko-slavjanskij mir«, »narody grekoslavjanskoj sistemy«, vsi grekoslavjanski narodi, narodi našega kroga i. t. d. Toda ne mislite, da govori tu samo o vseh Slovanih, Grkih in Rumunih, ampak govori tudi o vseh mnogoštevilnih narodih evropske in azijske Rusije, in »obščemu grekoslavjanskemu kulturnomu tipu« pripadajo tudi narod — »madjarskij na zapadě, . . . turckij na jugě« (str. 9.).

Kaj imajo vsi ti narodi, tako različni po rasi, veri, jeziku, kulturi, zgodovini, državah in simpatijah občega, da sestavljajo eden svet ali sistem ali kulturni tip? Tega pač sam Bog ne ve. Ali omejimo se sami na »grško-slovanski svet«, kateremu se stavi nasproti »romanogermanski«. Če vzamemo vero in ž njo združeno bizantijsko — ne grško — civilizacijo, tedaj so seveda Grki, Rumuni in pravoslavni Slovani ena skupina, ali kako se morejo prištevati »grškoslovanskemu« svetu Čehi s Slovaki in pa Poljaki, ki po svoji zgodovini, omiki in tudi po številu vender nekaj predstavljajo, da ne govorim o nas Slovencih in Hrvatih, ki smo za obzorje »široke ruske nature« res le drobiž! Katoliški Slovani pripadajo po takem deljenji gotovo romanogermanskemu svetu, ker te zgodovinske resnice ne moremo izpremeniti, bodisi nam ljuba ali ne. Če pa štejemo vse Slovane, kakor je to pri nas navada, kot edinico, katero vežejo narodopisna skupnost prazgodovinska, velika sorodnost plemen in jezikov, obče kulturne težnje, skupnost simpatij in tudi mnogih (ne vseh!) interesov, tedaj termin »grekoslavjanskij mir« ni na mestu, ali pa se sme z enakim pravom govoriti tudi o »latinoslovanskem svetu«. Sploh ne odgovarja tako deljenje našim modernim pojmom. Slavjanofili ko starokopitneži v svojo dobo niso razumeli životvorne nove narodnostne ideje, ko so se branili narodnega jezika, in je tudi danes ne umejejo, ko mečejo najrazličnejše in najsovražnejše elemente na eden kup. Tukaj zapušča vseučiliške profesorje (slaviste!) vse znanje etnografije in zgodovine, in nečejo n. pr. vedeti iz prekrasnega dela Golubinskega o ruski cerkvi, da so Grki slovanskemu jeziku in narodnosti bili v staro dobo prav tako neprijateljski kakor Rim in da dandanes na bal-

kanskem polotoku ni hujših sovražnikov od Grkov, Bolgarov in Srbov. Kar se pa tiče vere, je vendar jasno, da moremo razni slovanski narodi poleg sebe v duhu pravega krščanstva živeti vsaj tako dobro in biti dobri Slovani, kakor je nemški narod lahko celo edin, navzlic temu, da je med katoličanstvom in protestantstvom v reči sami dosti večja razlika nego med katoličanstvom in pravoslavjem. Seveda prof. Budiloviču je to težko: on se že boji za pravoslavje, če kdo v strogo znanstvenem spisu trdi, da je glagolica starejša od cirilice.

Če koga veseli, da pripada tako veliki skupini kakor je „grekoslavjanskij“ svet, naj še tudi zvé, da ima po štetju prof. Budiloviča 150 milijonov bratov (str. 13.). Prof. Lamanskemu pa še to ni zadosti, in naštel nas je 170 milijonov (febr., str. 166.)! V prvih štirih zvezkih je namreč priobčil razpravo pod šumnim naslovom „Tri mira (trije svetovi) azijsko-evropejskega materika“ (kontinenta). Ponavljajo se v prvih treh zvezkih stari nauki prof. Lamanskega, samo izraz „grekoslavjanskij mir“ mu bržkone ni več popolnoma po godi, ker ga navadno nadomešča z novim. Jako učeno in z mnogimi številkami nam dokazuje, da se delita Azija in njen polotok Evropa v tri svetove: v „pravo Azijo“ (sobstvennaja Azija) in „pravo Evropo“ in pa v svet, ki po pravem ni Evropa niti Azija, torej nekaj srednjega, in odtod ime „Srednij mir“. Meje temu „srednjemu svetu“ so na severu Ledovito morje, na vzhodu Beringov preliv in del Vzhodnega oceana, na jugu črta od otoka Sahalina in od Vladivostoka do Samarkanda, Merva in Krasnovodska, potem Kavkaz in vse Sredozemsko morje, tako da pripada sèm tudi vsa azijska Turčija, na zapadu pa črta od Gdanska (Danziga) do Trsta, in tukaj so tudi Čehi in Slovenci po novejši milosti vzeti v ta velikanski svet (pr. str. 145., 162.—164.). V njem nahajamo „i germancev i romancev, i vsakega roda azijatov, katolikov in protestantov, muzulmanov, bramanistov, buddistov, šamanistov . . . (tri pike v izvirniku, in so res na svojem mestu!). Ali v vsi ti plemenski in kulturni raznoobraznosti se odlikuje rezko in odločno eden tip (v izvirniku: vid), kateri je slabo predstavljen ali katerega sploh ni v pravi Evropi in v pravi Aziji. Izmed teh 170 milijonov je več kot 120 milijonov Slovanov in več kot 120 milijonov kristjanov vzhodne cerkve“ (167.—168.). Drobnost 50 milijonov se razdeljuje „med prestavitelje kavkaške in mongolske in drugih ras in med privržence zapadnega krščanstva in pravoazijskih religij.“ Torej povečani „grškoslovanski svet“, v katerem smo zapadni Slovani sicer le pritiklina, ali veselimo se, da imamo za brate ne samo Madjare in Turke, ampak tudi Čuvaše in Čeremise, Mordvine, različne Tatare, Kalmike, Kirgize, Samojede, Jakute, Burjate i. t. d., i. t. d.

Dr. M. Murko.

(Konec prihodnjič.)

čaru nam. *čarìn*; — 226 ^{32, 33} *chergneu fuercu meioramenti* nam. *chergneu meioramenti*; — 231 ^{15ns.} *ein Fremdwort (. .) und in dieser Form in den . . .* nam. *in dieser Form ein Fremdwort (. . .) und in den . . .*; — 231 ²⁹ *famiglia* nam. *famigla*; — 231 ³⁵ *Veglia* nam. *Vegla*; — 238 ³⁸ *verkauft wurde* nam. *verkauft ist*.

V pričujoči oceni sem omenjal skoraj samó takih stvari, v katerih se ne strinjam popolnoma z izdateljem ali katere sem hotel popolniti z novimi podatki in drugačnimi razjasnili. Ponavljati pisateljeva mnenja in njegove trditve, s katerimi se strinjam in katerim popolnoma pritrjujem, ni se mi zdelo niti imenitno niti potrebno, ker bi bila ocena še bolj narastla; polivati jih pa na vsaki strani po petkrat z omako hvale in slave, bilo bi pri učenjaku, kakoršen je izdatelj, popolnoma odveč. Želim, da bi moja ocena pričala, kakó spodbudno in ne samó v jezikoslovnem, ampak tudi v kulturnozgodovinskem oziru zanimivo je to delo našega pridnega Oblaka.

Na Dunaji, dné 11. maja 1892. leta. *Dr. K. Štrekelj.*

VI.

Slavjanskoe obozrënije.

Istoriko-literaturnyj i političeskij žurnal. St. Peterburg. Redaktor-izdatelj A. Budilovič.

(Konec.)

Koliko nedoslednosti in nepravilnosti je v taki sistematiki, pač lahko razsodi vsak čitatelj sam; še bolj bi se pa čudil, če bi moral sam brati take članke. Naj si ogledujemo ta „srednji“ ali „grškoslovanski“ svet s katerekoli strani, mi ne vemo ž njim kaj početi in prihajamo le k sklepu, da si želita gg. Lamanskij in Budilovič nekaj podobnega, kakor je bilo po Schlosserjevi definiciji »das heilige römische Reich deutscher Nation, das weder römisch noch deutsch war.« To je torej dalekoviden program bodočnosti. Kako bi se dal izvršiti, tega nam sicer pisatelja ne pripovedujeta, ali toliko vidi vsak človek, da bi bilo treba »pravo Evropo« strašno nabiti in razbiti ter precèj ograbiti, bržkone s pomočjo nekaterih narodov te same »Evrope«. Ne smemo se po takem tudi čuditi, da sovražniki Rusije slikajo »Evropi« strašne nevarnosti, ki ji grozé od severnega »kolosa«, katerega je seveda treba tudi razbiti in zagnati v Azijo. Ti žurnalisti in politiki verujejo prav tako naivno kakor razni slovanski modrijani, da so „panslavisti“ mogočna stranka, ki ima vse rusko občinstvo za seboj.

Mnogo bi se še dalo povedati o tem, kako neumestno je sploh Rusiji ali pa celo vsemu slovanskemu svetu nasproti staviti „Evropo“. Vse te fraze so za našo dobo enako nepravilne kakor trditve mnogih Poljakov in vseh

Madjarov, da oni branijo zapadno civilizacijo. Popolnoma brez zapadnih vplivov ni bila Rusija nikoli, in bizantijsko-tatarsko minulost je Peter Véliki pretrgal enkrat za vselej. Jaz ne poznam danes nobene strani ruskega državnega in duševnega življenja, ki bi ne bila evropska. V nemško-protestantskem duhu je prekrojena celo cerkev: ona je tako „grekoslavjanska“ in je tako ohranila oblike in načela „sobornago kristijanstva“ in zavete sv. Cirila in Metoda (str. 3.), da ji je danes na čelu „Imperator“ in pa posvetni „oberprokurór“. In odkod je druga ruska posebnost, naj pričata imeni „oberpolicejméjster“. (é je visok, ne ribniški) in „policejméister“.

Krivico bi pa delali g. prof. Lamanskemu, ako bi ne povedali, da je v njega spisu tudi mnogo lepih opazek povsod, kjer stoji na tleh resničnih odnošajev. Nekatere so vredne, da jih omenimo, ker so jako karakteristične. Lamanskij pravi, da ni samo Rusija koristna Slovanom s svojo eksistencijo, ampak da so enako koristni Slovani tudi Rusiji (38). Marsikaj bi bilo drugače v Rusiji, da ni od ruskih diplomatov in raznih inteligentov toliko preziranih bratov ob Moravi, Dravi in Savi (39). Greše oni Rusi, katerim je žal, da ruski Poljaki ne pripadajo Prusiji (!), ki bi jih že davno (?) ponemčila (39). Rusi pozabljamo, da moramo biti Poljakom hvaležni za usluge, katere so v borbi z germanizmom v razne dobe izkazali slovanstvu.

Posebno mnogo lepega beremo v četrtem zvezku v sklepu, ki je tudi napisan dosti živeje in lože nego razprava sama. Prof. Lamanskij sicer semtertja krivo presoja tuje vplive na Rusijo in jih obsoja preveč, ali on ne skriva slabosti ruskega življenja in sklepa, da še dolgo ne bode ruski jezik občeslovanski. „Naša omika še malo odgovarja potrebam in nalogam Rusije, malo je spoznala duševne in vsakdanje potrebe slovanstva, vsega našega sveta, kjer je dobila prvo mesto. Naša omika je bogata vsakih laži, boleznininih narastkov in slabosti, navadnih svojstev polbarbarskih občinstev, ki so si na skoro, brez razbora privila stare civilizacije (480).“ Lepo pobija Lamanskij, kolikor more, stesnjevanje verske slobode, opira se nasilnemu preobračanju v krščanstvo in pravoslavje, preganjanju latinske abecede pri Litvinih in rusifikaciji v ljudskih šolah pri vseh neruskih narodih. V dobo, ko se je bismarkizem tudi Rusov lotil v strašni meri, beró se s posebnim zadovoljenjem take človekoljubne opazke. Semtertja se nam zdi, da Lamanskij popolnoma pozablja svoje slavjanofilske teorije, in gotovo se neizmerno razlikuje od mnogih svojih somišljenikov, sosebno od g. Budiloviča. Čuditi pa se moramo, kako tudi pri njem na mnogih mestih prebija politična tendencija, dasi sam kliče: „Za poslednjih dvesto let se je naše življenje razvijalo skrajno enostransko, hodilo je skoro vedno kriva pota. Duh človeški, misel, vest, slobodo volje, idejo Boga, vero, kerščanski nauk, cerkev smo cenili, kolikor se nam je zdelo koristno za kratkodobne zemske zmotre zunanjega

reda, za državne potrebe" (482). Niso li tudi vse teorije o „grško-slovan-skem“ ali „srednjem“ svetu diktirane od krivo razumevanih državnih potreb, od želje, vzveličati slovanske in mnogoštevilne druge narode po svoji fasoni? Posebno čudna se nam zdi velika nežnost in skrbnost za — Madjare (pr. str. 463. — 465., 467.), kar naj južni Slovani vzprejmó na znanje. —

Ustavil sem se pri obeh programnih člankih, da pokažem, kako krivo in nam prosto neumevno je izhodno stališče, katerega se še vedno držé slavjanofili, dasi so jih dogodki zadnjih desetletij lahko prepričali o popolni nepravilnosti njih programa. Take teorije se javljajo v dobah kakega preloma pri vseh narodih, vendar sčasoma izginejo ali pa se očistijo. Kaj bi rekli danes Nemcu, ki bi še veroval, da ima ime od Teuta in da se piše po takem „Teutscher“? Istodoben s starim moskovskim slavjanofilstvom je bil zagrebški ilirizem; ali kdo bi hotel še danes trditi, da smo Jugoslovani rodni nasledniki starih Ilirov, in snovati na tem temelji njih edinstvo? Takim fantazijam pa so podobne zastarele slavjanofilske, samo da še so hujše in naravnost škodljive, ker marsikomu vendar zbegajo pojme.

V podrobnosti in daljše polemike se ne bomo spuščali, povemo pa še svoje mnenje o nalogi takega znanstveno-političnega časopisa, kakeršen bodi »Slavjanskoe Obozrénie«. Če bi se kdo lotil podjetja brez predvzetih misli in bi Ruse seznanjal s slovanstvom, z njega minulostjo, faktično sedanjostjo in z njegovimi kulturnimi in političnimi težnjami, storil bi gotovo dobro delo svojemu narodu in tudi drugim Slovanom. Bilo bi tudi dobro, da bi kdo semtertja kritično ocenil gibanje zapadnih in južnih Slovanov, ker mi stojimo večkrat res na preozko omejenem narodnostnem stališču. Vendar je k temu treba več znanja in več duševne gibčnosti, nego jih ima pisatelj »Letopisa« v novem časopisu. Tako politikuje lahko marsikateri naš filister pri pivu in vinu in tudi na Ruskem pri čaji, morebiti še bolje. Zlasti pa se čudi človek, ki pozná in ceni rusko, na francoskih vzorih vzgojeno žurnalistiko, suhoparnosti političnih modrovanj g. Budiloviča. Jako čudni so tudi nekateri dopisi iz slovanskih dežel. Tako beremo na str. 410. — 412. dopis »iz moravskoj Valahiji«; ta dopisnik je že dobro seznanjen z mišljenjem in pravimi težnjami slavjanofilov. »Valaškij narodec« ne zna Čehov, ne ljubi jih in ne vé kaj početi: »Slovan, celo Moravan (!) ne sme (!) biti, Nemec ne more, Čeh neče, in tako ostaja nič.« Česki jezik naj bi ustopil svoje mesto narečjem in literaturnemu jeziku Slovakov. Nikar da bi nas »panslavisti — slavjanofili« združevali s svojega višega stališča, hočejo nas še bolj cepiti, da dozorimo za bodočo žetev, in pravi Slovan jim je le siromaški Slovak. Kdor razvija krepko svojo individualnost in brani svoj obstanek, ne samo zase, ampak tudi za one, ki so za njim, kakor delajo to Čehi v kraljevini jako uspešno, ta je že izgubljen za »slovanstvo«. Hvala

Bogu, danes je česko-moravsko kulturno edinstvo tako močno, da se ni več bati niti nemškobirokratičnih niti slavjanofilskih atentatov na nje, ali ta za slavjanofile neizmerno karakteristična črta, meni že prej znana, naj se ne pozabi.

Večkrat že sem imel namen, da priporočim svojim rojakom primerno rusko berilo. Zgôdi se to pri tej priliki. Najbolje je seveda sezati po dobrih pisateljih; ruske knjige, tudi »nova«, nikakor niso drage. Navadno se naša mladina, če sploh čita kaj ruskega, ukvarja s časniki; to je dobro za vajo, ker je tam mnogo že znanih novic, ali pouk naj se išče v velikih mesečnikih, kjer je mnogo dobrega in sistematičnega iz ruskega in zapadno-evropskega življenja. Najboljši mesečnik je zmerno liberalni »Věstnik Evropy« v St. Peterburgu (stane na leto za nas 19 rubljev), nekoliko radikalna je »Russkaja Mysl« v Moskvi, »istinno-russkij« v duhu sedanje sisteme je »Russkij Věstnik« v Peterburgu.

Dr. M. Murko.

LISTEK.

Slovenska čitanka za tretji razred srednjih šol. Sestavil in izdal *dr. Jakob Sket*, c. kr. profesor. III. V Celovcu, 1892. Tiskala in založila tiskarna družbe sv. Mohorja. 184 str. Cena 80 kr. — Obširneje o priliki.

Slovensko gledališče. Vrsta slovenskih dramatiških predstav v novem deželnem gledališču se je pričela dne 29. m. m. s slavnostno predstavo, o kateri pa, žal, danes še ne utegnemo poročati obširneje. — Za prihodnjo gledališko dobo je priskrbelo »Dramatično društvo« obsežen in zanimljiv repertoar; takó pridejo na vrsto osobito nastopne igre: »Testament«, »Pota javnega mnenja«, »Naša kri«, »Adrienne Lecouvreur«, »Valenska svatba«, »Pokojni Toupinel«, »Knjižničar«, »Skopuh«, »O ti može«, »Moj Mirko«, »Krivoprišežnik«, »Drugi obraz«, »Otva«, »Snegulčica«, »Pot okolo zemlje« (igra z bogato sceniško opravo in *dr. Vošnjakova* drama »Lepa Vida«. Izmed oper in operet se uprizoré: »Cavalleria rusticana«, *Ipavčevi* »Teharski plemiči«, »Planinska koč«, »Stari ženin«, »Strašni dvor«, »Orožar« i. t. d. — Stalno angažiranih je 12 igralcev in igralk pri dram; pri operi sodeluje 8 pevskih močij za solo-partije, izmed katerih sta novič angažirana tenorist g. *Dostal* in basist g. *Fedizkovski*; operni pevec g. *Nolli* je obetal sodelovati kot gost. V zboru je 12 pevk in 12 pevcev; vojaški orkester si je izposlovalo društvo z jako ugodnimi pogoji. Da si pridobi učitelja za svojo dramatiško šolo, poslalo je »Dramatično društvo« na Dunaj g. *Toporiša*. — Od srca želimo »Dramatičnemu društvu« v novem gledališču najlepšega uspeha in zajedno izražamo nádejo, da bode slovensko občinstvo dejanski kazalo, kakó vé ceniti požrtvovalni trud tega prevažnega društva za našo dramatiko!

Seminar za slovansko jezikoslovje v Gradci. Naučno ministerstvo je z razpisom z dne 2. malega travna t. l. odobrilo pravila slovanskega seminara, ki se otvori letos na vseučilišču v Gradci. Iz teh pravil posnemljemo to-le: Seminar je javen zavod,